

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje
Portfolio of professional development

Michaela Stehlíková

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kočí, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Portfolio profesního rozvoje** vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Mělníku dne

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování paní PhDr. Janě Kočí Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji za pomoc, a především psychickou podporu své mamince, která mě vždy motivovala, zajistila pomoc s hlídáním dětí a tím mi velmi ulehčila situaci pro zpracování práce.

Abstrakt

Hlavním obsahem této bakalářské práce je zpracování portfolia profesního rozvoje Michaely Stehlíkové, které obsahuje deset povinných částí se závaznou strukturou. Z odborná eseje na téma autorita a komunikace je zřejmé, že tyto dva pojmy spolu velmi úzce souvisí. Téma autority a komunikace jsem si vybrala z toho důvodu, neboť se domnívám, že nás provází celým životem, a je pro mě velmi zajímavé. V souvislosti s tématem práce je zpracován i konspekt knihy. Profesiografický rozbor učitele praktické výuky a případová studie vybrané školy jsou součástí praktické části bakalářské práce. V přípravě na přímou pedagogickou činnost jsou zúročeny teoretické a praktické znalosti. Teoretické poznatky jsou čerpány především z doby studia na Karlově univerzitě a z odborné literatury oborů pedagogiky, psychologie a sociální pedagogiky. Napříč celým portfoliem je popsán autorčin profesní i osobní růst.

Klíčová slova

Portfolio, profesního rozvoj, autorita, komunikace, případová studie školy

Abstract

The main content of this bachelor thesis is the elaboration of Michaela Stehlíková's professional development portfolio which contains ten mandatory parts with a binding structure. From the professional essay on the topic of authority and communication it is clear that these two concepts are very closely related. I chose the topic of authority and communication because I believe that it accompanies us throughout our lives and is very interesting to me. In connection with the topic of the thesis, a book outline has been prepared. The professiographical analysis of the practical teacher and the case study of the selected school are part of the practical part of the bachelor thesis. Theoretical and practical knowledge is capitalized in preparation for direct teaching activities. The theoretical knowledge is mainly drawn from the period of study at Charles University and from the literature of the fields of pedagogy, psychology and social pedagogy. The author's professional and personal growth is described throughout the portfolio.

Keywords

Portfolio, professional development, authority, communication, school case study

Obsah

1	Předmluva.....	8
2	Profesní strukturovaný životopis.....	9
3	Odborná esej.....	12
3.1	Autorita.....	12
3.1.1	Členění autorit.....	13
3.1.2	Pedagogická autorita.....	15
3.1.3	Autorita dnes.....	16
3.2	Komunikace.....	17
3.2.1	Komunikační kompetence	18
3.2.2	Porucha v komunikaci, vývojové vady řeči.....	18
4	Seznam prostudované literatury vážící se k předmětům studia.....	20
5	Konspekt knihy	22
5.1	Kniha, která mě ovlivnila.....	22
6	Profesiografický rozbor pedagogického pracovníka	32
6.1	Kvalifikační požadavky dle zákona.....	32
6.1.1	Pedagogický pracovník.....	33
6.1.2	Učitel praktického vyučování	33
6.1.3	Všeobecné kvalifikační podmínky pro výkon činnosti pedagogického pracovníka.....	33
6.1.4	Odborné požadavky na kvalifikaci pro výkon činnosti učitele praktického vyučování.....	34
6.2	Profesiogram činností učitele praktického vyučování	35
6.3	Požadavky na učitele praktického vyučování.....	36
6.3.1	Kompetence učitele praktického vyučování.....	37
6.4	Souhrn povinností učitele praktického vyučování.....	37
6.5	Pracoviště praktického vyučování	38

6.6	Podmínky pro výkon profese učitele praktického vyučování.....	38
6.6.1	Podmínky technické.....	38
6.6.2	Podmínky ekonomické	38
6.6.3	Podmínky sociálně psychologické.....	38
6.7	Závěr.....	38
7	Případová studie školy.....	39
7.1	Úvod.....	39
7.2	Studijní obory	39
7.3	Základní údaje.....	40
7.4	Popis školy Střední Zemědělská škola Brandýs nad Labem-Stará Boleslav.....	41
7.5	Škola v číslech	42
7.6	Otázky pro účastníky	43
7.7	Závěr.....	45
8	Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost	46
9	Závěrečná úvaha o studiu.....	49
	Závěr.....	52
	Seznam použité literatury a pramenů	53
	Seznam příloh.....	54
	Seznam obrázků	55
	Seznam grafů	56
	Seznam tabulek.....	57

1 Předmluva

Zprvu jsem se vůbec nemohla rozhodnout na jaké téma budu svou bakalářskou práci psát. Po dlouhé úvaze jsem se rozhodla pro téma „*Portfolio profesního rozvoje*“. Připadalo mi zajímavé a přínosné vytvořit si vlastní profesní portfolio, shrnout tak poznatky průběhu mého studia nejen na Pedagogické fakultě Karlovy Univerzity do jednoho celku. Oslovila mě také předepsaná struktura povinné části, která se zmiňuje o autoritě. Slovo autorita mě provází prakticky celý život a já sama vnímám význam tohoto slova stále citelněji, neboť velmi úzce souvisí i s profesí učitele. Profesiografický rozbor bude v této bakalářské práci zaměřen na učitele praktické výuky. V eseji jsem se rozepsala o tématu autority a s tím i podle mého názoru úzce souvisejícího tématu komunikace. V části případové studie se věnuji vybrané škole. Střední zemědělské škole v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi, kterou jsem před lety sama studovala, a kam bych se velmi ráda jednou vrátila, a sice jako pedagog. V analýze vybrané pedagogické publikace se věnuji v této práci knize s názvem *Jak získat, udržet a neztrácet autorit*. Tu popisuji v části konspekt knihy. Psaní bakalářské práce mě snáze dovedlo k zamyšlení, odkud a kam vlastně směřují moje kroky. Bylo třeba se zamyslet, zda ve své profesi plním veškeré požadavky, které jsou ode mě, jako od pedagoga očekávány, případně se zamyslet nad tím, co bych mohla ještě jako učitelka vylepšit.

V září 2015 jsem nastoupila po mateřské dovolené jako vychovatelka a asistentka pedagoga na Základní školu Jungmannovy sady v Mělníku. Zprvu jsem netušila, co práce ve škole přesně obnáší, měla jsem jen matné představy o tom, co jsem si pamatovala ze školních let v roli žáka, posléze studenta. Po dvou leté praxi ve školství jsem zjistila, že práce s dětmi ve školní družině a po boku žáků s problémy učení, mě sice naplňuje, ale sama od sebe žádám vlastně něco víc. Cítila jsem, že pozice vychovatelky není vrchol v mé pyramidě cílů. Začala jsem přemýšlet o možnosti zvýšení kvalifikace a tím posunout svou pozici ve škole na jiné místo. Tam, kde budu dětem více prospěšná a ponechám za svou práci užitečné stopy. Také některé životní události mě přiměli k dřívějšímu rozhodnutí, práci vychovatelky a asistentky pedagoga opustit. V krátké době poté, se mi naskytla příležitost pracovat na pozici učitelky na Základní škole T. Stolzové v Kostelci nad Labem, které jsem využila, a zde pracuji dodnes.

Mým snem a cílem zároveň je po absolvování a úspěšném ukončení bakalářského studia nejen pokračovat ve svém sebevzdělávání v navazujícím magisterském studiu, ale vrátit se zpět na mnou již před pětadvaceti lety vystudovanou Střední zemědělskou školu v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi, jako učitelka praktického vyučování a odborného výcviku.

2 Profesní strukturovaný životopis

OSOBNÍ ÚDAJE

Michaela Stehlíková

Bydliště: Mělník 27601, Žitná 3883

VZDĚLÁNÍ

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku, 2018 - dosud

Soukromá střední škola MAJA s.r.o., Mladá Boleslav, Předškolní a mimoškolní pedagogika, 2014–2015

Lingua – jednoleté pomaturitní studium anglického jazyka, 1996, nedokončeno

Střední zemědělská škola Brandýs nad Labem, Pěstitel-chovatel, 1992–1996

PRACOVNÍ ZKUŠENOSTI

Základní škola T. Stolzové, Kostelec nad Labem, **Učitelka prvního stupně** - 4.ročník, 2017 - dosud

Základní škola Jungmannovy sady, Mělník, **Vychovatelka, asistentka pedagoga**, 2015–2018

SC Olympia, Neratovice, **Lektorka skupinových cvičení**, 2010 - dosud

Finanční poradce ČMSS a.s., Mělník, **Finanční poradce**, péče o klienty, 2007–2009

Městská nemocnice Neratovice, **Sanitárka**, od roku 2004 ve funkci hlavní sanitárky, 1998–2007

Uhelné sklady Libiš, Neratovice Libiš, **Asistentka ředitele**, sjednávání a kontrola zakázek, administrativa, 1996

JAZYKOVÉ ZNALOSTI

Anglický jazyk, A2

Ruský jazyk, A1

OSTATNÍ DOVEDNOSTI

PC Microsoft office

CERTIFIKÁTY

Vzdělávací agentura PULS, 2006, ČAS/KK/4625/2006

Syndrom vyhoření

Euro kongres Liberec, 2004, ČAS

Sestra nositelka profese pečující o nemocné i sebe samu

ZUMBA Fitness, 2010

Zumba basic step 1

ZUMBA Fitness, 2011

Zumba basic step 2

Face Czech fitness, 2011, 10362

Instruktorka Bosu core

Face Czech fitness, 2011, 10873

Bosu cardio

Vzdělávací zařízení PRO – MOTION s.r.o., 2012, 141

Instruktor Trampies

PILOXING Academy, 2013

Piloxing Instruktor

PILOXING Academy, 2015

Piloxing knockout Instruktor

ŘIDIČSKÉ DOVEDNOSTI

Skupina A, B, T

VLASTNOSTI A DALŠÍ ZÁJMY

Jsem velmi aktivní, pozitivně naladěný, komunikativní a flexibilní člověk, který rád pracuje s lidmi, především dětmi, ale i zvířaty. Jsem majitelka dvou velkých psů, se kterými trávím společně s dětmi mnoho volného času. Pobyt v přírodě nám dodává pozitivní náladu. Jsem pracovitá, spolehlivá, ráda se učím novým věcem, poznávám nové lidi, cestuji, sportuji a věnuji se rodině.

Mělník 30. června 2021

Stehlíková Michaela

3 Odborná esej

V této části práce bych se ráda zmínila o autoritě a komunikaci, neboť se domnívám, že tyto dva pojmy spolu velmi úzce souvisí, a jsou důležité především ve výchovně vzdělávacím procesu i v průběhu celého našeho života. S autoritami se setkáváme již od narození a v určité fázi vývoje našeho života se pro jiné sami i autoritami stáváme. Ať už v roli rodiče, učitele, kolegy, nadřízeného či v jiných životních rolích.

3.1 Autorita

Pojem autorita je každým člověkem chápán jinak. Každý člověk se ve svém životě s autoritou setkal a každý si určitou roli autority vyzkoušel. „*V kontextu sociálním může být autorita interpretována jako vztah sociálních rolí, kdy jednu část vztahu tvoří „role vedoucí“ a druhou „role následující“ (například rodič a dítě, učitel a student).* Vališová (2013)

Jiné pojetí autority má Kučerová (1999), která říká že „*Autorita je svou podstatou antropologická konstanta, která spoluvytváří pravidla skupinového života, organizační řád skupiny, spolu podmiňuje její biologické přežití, rozvoj jedinců i předávání zkušeností z generace na generaci*“. Jinými slovy řečeno, již v pravěku byla určitá hierarchie v tlupách. Každý člen tlupy zastával svoji roli. V tlupě byl určitých řád, podle kterého její členové fungovali. Jedině tak bylo možné žít ve společnosti několika lidí pohromadě.

Podle (Skalkové, 2005; Vališové, 2010) je možné si autoritu vyložit, v rámci jednotlivých vědních disciplín, a to z určitých aspektů a z jednotlivých úhlů pohledu. Škola jako instituce je vnímána v kontextu autority z hlediska jejích funkcí z pohledu sociologie, psychologie i pedagogiky. Ve vymezení pojmu autority neexistuje shoda. Je to pojem velmi komplikovaný a nejednotně definovaný.

Podle mého názoru se autorita v dnešní moderní době poněkud vytrácí. I když je zastoupena ve všech sférách života. Najdeme ji prakticky všude kolem nás. V rodině, ve vztazích partnerských i pracovních, v prostředí předškolního i školního vzdělávání, mezi vrstevníky, ve společnosti i v kultuře. S autoritou se setkáváme dokonce i tam, kde trávíme svůj volný čas. Aktivity jako jsou sportovní kroužky, různá skupinová cvičení a jiné sportovní a společenské oblasti. Podle Vališové (2011) má autorita různá pojetí a ve spojení s autoritou jsou často používána různá synonyma.

Trojí rovina pojetí autority:

- jako **autorita ve smyslu úřadu** (stát, věda, státní symboly, právo a zákon, policie)
- jako **obecně uznávaný odborník** (vlivný činitel)
- jako **všeobecně uznávaná vážnost** (vliv, úcta, moc, obdiv)

Autorita a její nejčastější synonyma:

- kompetence
- řízení
- vliv
- dominance

3.1.1 Členění autorit

Členění autority jsou různá. Například podle Fromma (1992) jsou základem dva odlišné významy, což je: „*autoritu mít, nebo být autoritou*“.

a) Autorita iracionální

opírající se o zásadu „**mít**“, jejímž zdrojem je moc nad lidmi, fyzická i psychická. Tato autorita se projevuje neurotickou potřebou převahy, vykořisťováním těch, kteří jsou jí podřízeni. Strach z tohoto typu autority, dominance, závislost, poslušnost a drezúra, pocit vlastní méněcennosti, to jsou základy autoritářství – totalitního systému.

b) Autorita racionální

opírající se o zásadu „**být**“ autoritou, jejímž zdrojem je kompetence. Tato autorita přeje rozvoji, umožňuje vlastní úsudek, konstruktivní kritiku a hodnocení jednání autority. Opírá se o rovnost obou stran, které se liší pouze úrovní vědomostí a schopností v nějaké oblasti.

Oproti tomu Gordon rozlišil autoritu na:

- Autoritu opírající se o zkušenost – **autoritu E** (Erfahrung – zkušenost)
- Autoritu opírající se o postavení a tituly (designovaná) – **autorita J** (Job – povolání, práce)
- Autorita opírající se o neformální smlouvy – **autorita V** (Vertrag – smlouva)
- Autorita vyplývající z moci – **autorita M** (Match – moc)

Další dělení autority najdeme podle Weber (1977) a tím je rozdělení autority podle zdroje legitimizace moci na tři typy:

- **Autorita charismatická** – vládne mocí vlastního charisma (talent jedince)
- **Autorita tradicionalistická** – autorita vládne mocí tradice
- **Autorita byrokratická** – základem této autority jsou formální předpisy a právo (legitimizace)

Autorita ovlivňuje okolí všemi typy pravomocí (podrobněji Weber, 1977)

Vališová (2008, s. 40–41) klasifikuje typy autority a kritéria členění takto:

Genetické kritérium:

- dělí autoritu na utvářenou a přirozenou

Sociální kritérium:

- autorita formální a neformální, je rozdělena podle sociálního statusu
- autorita skutečná a zdánlivá, která je rozdělena podle důsledků sociálního chování
- autorita z hlediska nositele ve společenském vývoji se dělí na rodičovskou, silnějších, starších, panovníků, náboženskou, úřední a jiné

Typy autorit a jejich charakteristika:

Autorita skutečná a zdánlivá

Autorita skutečná – spočívá v respektování podřízených stanovené strategie, projevech vstřícnosti k daným pokynům a v trvalé aktivitě skupiny, která se vyznačuje soudružností i v krizových situacích

Autorita zdánlivá – umožňuje ve skupině existenci projevů nedůvěry podřízených, neochotu spolupracovat i přes existenci symbolů uznání. Nositel autority nemá v náročných situacích oporu u spolupracovníků.

Autorita získaná a autorita přirozená

Získaná autorita – na ní se podílí výchova a individuální cílevědomé úsilí člověka, lze ji získat v průběhu činnosti člověka. Staví a čerpá na autoritě přirozené, kterou někdy kultivuje a jindy upravuje nebo omezuje.

Autorita přirozená – vyplývá z osobnostních rysů či profesních dovedností nositele či jeho spontánnosti. Může být umocněna například temperamentovými dispozicemi.

Autorita funkční, osobní a poziční

Funkční autorita – její vliv je dán ostatními lidmi, očekávaným kvalitním plněním úkolů a odpovídajícím výkonem určité sociální role.

Osobní autorita – jde o osobní vklad do sociální situace, který vychází z přirozeného vlivu pramenícího z individuálních schopností, dovedností, a hlavně vlastností jedince.

Poziční autorita – je to míra vlivu, jakou jednotlivec získává pro své postavení v systému organizace, jde o stupeň vlivu, který je oficiálně a úředně předaný organizací.

Autorita formální a neformální

Autorita formální – je to míra vlivu, která plyne z postavení a jemu odpovídajících činností (organizační hierarchie podniku nebo instituce). Nehledě na osobní vlastnosti konkrétního jedince.

Neformální autorita – jde o spontánní a přirozený vliv jedince na ostatní, který je založen na odborné, a hlavně lidské charakteristice jedince.

Autorita odborná, morální, charismatická a statutární

Odborná autorita – získáváme ji profesními znalostmi a dovednostmi.

Morální autorita – rozvíjíme ji odpovědným a poctivým vztahem k sobě samému, druhým lidem a ke světu

Charismatická autorita – vyplývá z naší osobnosti, její síla je ovlivňována vyzářováním energie, komunikativními dovednostmi, zdravím sebevědomím, laskavostí a taktem.

Statutární autorita – bývá ztotožňována s autoritou poziční a také s formální autoritou.

3.1.2 Pedagogická autorita

V roli pedagogické autority jde především o společenské vnímání. Děti vnímají učitele jako autoritu zcela odlišně než jejich rodiče. Stejně tak odlišně na pedagogickou autoritu nahlíží celá společnost. Ve školním prostředí, kde jsem sama autoritou pro své žáky potřebuji být vnímána především jako vzor, přirozená autorita, mít vůči dětem férový přístup, smysl pro humor, být vstřícná a laskavá, přiznat chybu a dát prostor i samotnému žákovi, aby byl schopen a bez obav sdělit mi svůj vlastní názor. Jak je to ale vlastně s autoritou dnes?

3.1.3 Autorita dnes

Psaní eseje na toto téma bylo pro mě výzvou a zároveň jsem cítila k tomuto tématu velký respekt. V dnešní moderní době se občas setkáváme s názorem, že se autorita pomalu vytrácí. A to nejen mezi mladými lidmi. To je možné chápat jako jakousi krizi autority. Jak na poli společenském, tak i na poli výchovně vzdělávacího procesu.

Myslím si, že ke každé z autorit, které jsem potkala během svého soukromého nebo pracovního života cítím respekt a každý z těchto lidí ve mně zanechal autoritativní stopu. Každá z těchto stop mě posunula v mém životě o kus dál.

Jako první to byli bez pochyb moji rodiče. Se kterými jsem trávila celé dětství a spoustu důležitých věcí se od nich naučila, z mnohého se poučila, a velké množství zkušeností jsem vlivem prožité autority také převzala i pro svoje vlastní výchovné metody. Velkou autoritou mi byla také moje třídní učitelka na prvním stupni ZŠ, ke které jsem vzhlížela jako k velkému vzoru. Stejně tak úspěšná byla i autorita mé třídní učitelky na druhém stupni základní školy, která byla přísná, ale dala každému druhou šanci. Což nebylo běžné u každého pedagoga. Na střední škole v období puberty jsem vzhlížela spíše k autoritám mužského pohlaví, jako například k učiteli základů mechanizace strojů a zařízení, který byl prostě neuvěřitelně lidský a znalý svého oboru. Byl pro mě svým způsobem vlivným člověkem, protože splňoval jakási má vlastní kritéria definice dokonalosti. V rámci mého studia na Karlově Univerzitě jsem měla možnost poznat mnoho dalších autorit a s odstupem času jsem si vědoma toho, že požadavky na význam slova autorita se spolu s věkem mění. Jako dítě jsem vnímala autoritu zcela odlišně, než vnímám priority autorit dnes, což dává smysl, neboť jako dospělý člověk, sám v roli autority mnohé přehodnotí.

Mohu jen doufat, že jednou budu nebo již jsem pro své syny a žáky stejně vlivně autoritativní, jako tehdy byli pro mě moji rodiče, pedagogové a další lidé, kteří formovali doposud mou osobnost, ve všech vývojových fázích mého života. Byli pro mě jakýmsi vzorem a zároveň motivací.

Autorita je vlastně životní příběh samotného učitele, životním příběhem žáka a jejich vliv na proces učení a výchovy.

3.2 Komunikace

Komunikace je důležitým prostředkem ve sdělování informací mezi lidmi. Jde o vzájemnou interakci, předání nejen zvukové podoby jistého sdělení, ale s ním automaticky spojujeme i další komunikační dovednosti. Význam slova komunikace je znám především jako latinské *communicare* / sdílet, radit se, nebo od slova *communis* / společný. Tedy význam komunikace je jasný. V literatuře nemá pojem komunikace jednotnou definici. Lze ji využít prakticky kdekoli, napříč všemi obory, technologiemi i společnostmi. Koneckonců i zvířata mají svůj způsob komunikace. Jejich komunikační využití se lidé snaží po celá léta sledovat a zkoumat. Lidská komunikace má v základu několik podob. Nejčastější a nejvyužívanější způsob komunikace je verbální. Jedná se o „vyjadřování myšlenek artikulovanou řečí, případně dorozumívání se jazykem“. Základní stavební jednotkou dorozumívání v lidské podobě je slovo – proto verbální.

Správná **verbální komunikace**, projev mluvené řeči, vyžaduje určité dovednosti. Splnění některých požadavků jazykové správnosti. Jsou jimi akustické vlastnosti hlasu a ovládání hlasu, konkrétně síla, výška, barva hlasu. Dále práce s dechem při mluvení, a zvukové prostředky řeči. Těmi jsou přízvuk, rytmus, dynamika, intonace, tempo, pauza, spisovná výslovnost. **Neverbální komunikace**, označuje se též jako nonverbální, znamená mimoslovní způsob komunikace. Jedná se o celý komplex mimoslovních signálů člověka, lidského těla / řeč těla. Pomocí těchto signálů dokreslujeme slovní projev.

Mezi takové signály patří:

- Výrazy obličeje (mimika)
- Pohledy (řeč očí)
- Pohyby (kinezika)
- Fyzické postoje
- Gesta (gestika)
- Doteky (haptika)
- Vzdálenost, přiblížení a oddálení (proxemika)
- Tón řeči
- Úprava zevnějšku

3.2.1 Komunikační kompetence

Komunikace je nejdůležitější schopností, které se každý jedinec učí už od velmi útlého věku. Pravidla interakce v dialogu, si děti osvojují již v rozmezí mezi 9. a 18. měsícem života (Marcos a Bernicot, 1994). Na konci tohoto období začínají přizpůsobovat svá sdělení adresátovi. Do šestého roku věku se považuje za klíčové, mít osvojený mluvený projev, řeč. Rozvoj komunikační kompetence hraje obrovskou roli u dětí už v předškolním vzdělávání. Každé dítě by mělo být schopno souvisle a srozumitelně se vyjadřovat, prostřednictvím řeči navazovat kontakty, nejen mezi vrstevníky, ale měl by se bez problémů domluvit i s dospělou osobou. U dětí, které nesplňují tyto kompetence, by mohly právě nastat neúspěchy ve školním prostředí. Velké riziko nese v komunikaci i sama rodina. Rodinné zázemí, nepodnětné prostředí, sociální a kulturní problémy. Pokud je započata včasná logopedická prevence, je možné toto riziko narušené komunikační schopnosti snížit. Souhlasím s tvrzením profesora Miloše Sováka, který uvádí jako jeden z nejdůležitějších faktorů právě rannou rodinnou péči, kde má dítě první možnost a největší podíl na získání nejen bohaté slovní zásoby, ale také správné podoby mluveného projevu, sociálních návyků, společenského života a správný vývoj, který spolu s jazykovou výchovou v MŠ, tvoří jeden celek. „Výchovou řeči sledujeme rozvoj gramatické, syntaktické a stylistické složky řeči“ Nedílnou součástí je také podpora primární prevence. Spolu ruku v ruce mohou vykazovat velké úspěchy. Současná doba ale vykazuje pravý opak. Rodiče nemají čas na své děti, děti nemají čas na své rodiče a vzájemně se potkávají ve svých domovech jen minimálně, případně dochází k tzv pasivní komunikaci. Většinu času tráví každý jedinec ve svém prostředí, u svého počítače, tabletu, či mobilu. Tradiční vzor rodiny se již vytratil. Jen málokdo si společně najde čas se sejt a vzájemně sdílet své zážitky, svým mluveným projevem sdělit to, co prožil. Slovní zásoba dětí je velmi chabá, v případě SMS zpráv teenagerů jsou používány vesměs jen slovní zkratky. Logopedická péče narůstá všemi věkovými kategoriemi. O některých poruchách v komunikaci bych se ráda zmínila.

3.2.2 Porucha v komunikaci, vývojové vady řeči

Před nástupem do základního vzdělávání je základním předpokladem rozvinutá správná řeč, po stránce formální. Ne vždy je to ale pravidlem. Mnoho dětí přichází do prvních tříd s vadou řeči, a to z mnoha důvodů. Jednak nemusí být řeč dostatečně vyvinuta, nebo je postižena vývojovým opožděním, či vadami výslovnosti. K závažným poruchám řeči dochází také v případě závažného narušení sociální stránky řeči u žáka. V takovém případě může být komunikace znemožněna, omezená, **jednostranná, nebo ztížená**. V případě znemožnění komunikace dítě

nekomunikuje, protože samo nemluví a mluvené řeči vlastně ani nerozumí. Příčinou bývá snížená mentální schopnost, výrazné snížení ostrosti vidění, případně ztráta sluchu. Takové děti jsou umístěny vždy do speciálních škol. Je-li komunikace omezená, znamená to, že dítě s poruchou sluchu, nebo nedoslýchavé se naučilo dorozumívat orální řečí. Odezírá.

Jednostranná komunikace je v případě, že dítě rozumí řeči, ale samo nemluví. Může jít o vývojovou poruchu, nebo poruchu CNS = afázii, založenou na organickém poškození motorického centra řeči v mozku. Příčinou může být úraz, onemocnění mozku a může vzniknout kdykoli v průběhu života. Příznakem je ztráta již naučené dovednosti komunikovat, mluvit. **Ztížená komunikace** je v případě, že dítě rozumí a mluví, má ale subjektivní potíže, projevující se sníženou srozumitelností sdělování. Takové dítě si uvědomuje, že jeho projev je problém a bývá dlouhodobě traumatizováno svým nedostatkem. Velmi obtížně navazuje i vztahy s vrstevníky. Odpovídá většinou jednoslovně, jeho vyjadřování je omezené, minimální. Dalšími vadami řeči mohou být:

- vady výslovnosti,
- poruchy zvuku řeči,
- poruchy tempa řeči,
- neurózy řeči i neurózy jako psychický problém u žáka.

(NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.7).

Kunczik (1995) konstatuje, že význam a důležitost komunikace pro život nelze nikdy dostatečně ocenit. Bez komunikace nemůže žádná společnost existovat, natož pak vyvíjet se, a přežívat. Lidská řeč zdaleka není jen prostředkem k vyjadřování, ale především důležitým objektem k učení.

Domnívám se, že umění komunikovat je v dnešní době čím dál tím složitější. Jak již bylo výše zmíněno. Dnešní zrychlený způsob života nedává dostatek času rodičům na popovídání si s dětmi nebo mezi sebou. A samotné děti? Děti již tolik nečtou. Proto jim chybí slovní zásoba, a i kdyby ji měly, tak mnoha slovům (tedy významu slov) děti nerozumí. Jako učitelka na základní škole se s tímto problémem setkávám každý den. A proto si myslím, že je důležité trochu v životním rytmu zpomalit a najít si čas na komunikaci jak s dětmi, tak i s dospělými. Vrátit se zpět ke čtení a vyprávění pohádek, nejen pro obohacování slovní zásoby u dětí, ale hlavně pro ty společně strávené chvílky, které nám již navždy zůstanou.

4 Seznam prostudované literatury vážící se k předmětům studia

1. BENDL, Stanislav. *Nárys sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-668-0.
2. BENDL, Stanislav. *Základy sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7290-881-3.
3. BENDL, Stanislav, Jaroslava HANUŠOVÁ a Marie LINKOVÁ. *Žák s problémovým chováním: cesta institucionální pomoci*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton, 2016. ISBN 978-80-7387-703-3.
4. ČADÍLEK, Miroslav. *Didaktika odborného výcviku technických oborů*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0519-X.
5. HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Kapitoly z biologie člověka*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-654-3.
6. HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Zásady předlékařské první pomoci*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-647-5.
7. MACHOVÁ, Jitka. *Biologie člověka pro učitele*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3357-2.
8. OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.
9. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
10. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-717-8029-4.
11. SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0095-8.
12. VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

Prostudovaná legislativa:

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

5 Konspekt knihy

Knihy *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*, odpovídá na otázky týkající se podpory svého postavení v profesním i soukromém životě. Jak posílit své sebevědomí, lépe pochopit sám sebe i druhé. Kniha nabízí také mnoho praktických ukázek a cvičení, jak rozvíjet a neztrácet autoritu, bránit se zneužití moci, na čem je závislá sociální úspěšnost, naučí, jak efektivněji komunikovat v mnoha náročných situacích, a zdůvodňuje chování lidí.

5.1 Kniha, která mě ovlivnila

Název knihy: Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

Autor: doc. PhDr. Alena Vališová, CSc.

Vydání: 1., 2008

Počet stran: 141

ISBN: 978-80-247-6574-7

Vydala: Grada Publishing, s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

Citace: VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-6574-7.

Zdůvodnění výběru knihy

V mém životě mě oslovilo mnoho knih a v nich ukrytých mnoho příběhů. Knihy, které si vybírám pro četbu ve volném čase mě musí oslovit. Nadchnout hned po prvních minutách a přesvědčit mě, že po přečtení poslední stránky ve mně kniha zanechá nějakou stopu. Výběr čtených knih záleží na období života, ve kterém se právě nacházíme a také to, co od dané knihy očekáváme. V případě mnou zvolené publikace „*Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*“ byla skutečnost, že jsem začínající učitelka, matka dvou synů a studentka Pedagogické fakulty. Očekávám, že ukončení mého bakalářského studia mě bude nadále motivovat v dalších životních krocích.

Struktura knihy

Knihy je rozdělena do sedmi kapitol, ve které každá z kapitol obsahuje cvičení, úkol nebo test.

Úvod

V úvodu autorka zmiňuje téma autority z hlediska mezilidských vztahů. Zde jsou kladeny otázky ohledně autority a současné moderní doby. Zmiňuje i reakce jedinců na stejné podněty v různých etapách života.

Otázky jako:

- Je možné lépe chápat sebe a druhé?
- Lze rozvíjet zdravé sebehodnocení a sebevědomí?
- Lze poznat, že je druhý člověk skutečnou autoritou?
- Je možné rozvíjet a neztrácet autoritu?

Poté je doporučení, jak s textem knihy pracovat, je jakýmsi průvodcem celé publikace.

Slova autorky nám sdělují, že záleží jen nás, jak si odpovíme na položené otázky, neboť jednoznačné odpovědi s ohledem na složitosti mezilidské interakce neexistují. Lidská psychika a její zákony jsou flexibilní a velice rozmanité. Všichni potřebujeme nějaký pevný bod, který nám pomůže zvládat nové životní situace. Důvěra a víra v určité lidi, hlavně ty blízké, kterých si vážíme, nám pomáhá onen pevný bod nalézt právě v nich. O jejich projevech se dočteme v následujícím textu.

1. Kapitola

Autorita se těžko získává, ale lehce ztrácí (Str. 15–32)

První kapitola zmiňuje spojitost autority s pojmy jako je povinnost, pravidla a disciplína. Následně vysvětluje mocenský nátlak a donucování přirovnáním k termínům zneužívání moci nebo využití moci. Zmíněno je, že opravdová autorita je spjata s důvěrou a dobrovolným respektem. Tvrdí, že v definici autority vlastně neexistuje shoda. V této kapitole se seznámíme s nejčastěji uváděnými synonymy pojmu autorita, něco o etymologii tohoto pojmu a dále se dočteme o neoprávněném ztotožnění autority a moci.

Dále tato kapitola pojednává o setkávání se s autoritou během celého života. Zmiňuje se o tzv. „*hře sociálních rolí*“. Jednotlivé role ve vztazích (vedoucí a podřízený, rodič a dítě, učitel a žák) se doplňují, ovšem nelze je ztotožňovat. Dotváří se v průběhu života a neustále se mění. Lidé na jednu stranu autoritu vyžadují, zároveň se ale proti ní bouří, jakmile jim brání ve svobodě. Autoritu podporují nebo oslabují dle svých požadavků a potřeb. Hledají neustále kompromis mezi autoritou, svobodou a vlastní odpovědností. Vztah mezi nositelem a příjemcem autority popisují dva základní aspekty.

- **Aspekt relativnosti** – tu uvádí ve své knize autorka jako získávání autority v různých časových intervalech a vůči různým sociálním skupinám (ať už jde o zájmové skupiny, rodinu, nebo pracovní prostředí). Uvádí, že míra autority není vždy stejná, neboť se proměňuje spolu volbou skupiny a časem, který společně trávíme.
- **Aspekt asymetričnosti** – vysvětluje autorka tak, že „*nositel autority*“ by měl být příjemcem autority uznáván, aby bylo možné autoritou být. Autorita vytváří pocit nadřízenosti, podřízenosti, vedení i následování. I z formální pozice lze tvořit vztah autority k příjemci.

Vysvětluje také, že není možné ztotožnit termín autorita s termínem autoritářství. **Autoritářství** se vysvětluje jako forma vlády mající jen jednoho nositele, který nepřipouští žádnou kontrolu jeho vlády a nesnese ani podíl jiných na jeho způsobu vládnoucí moci. Jedná se o rigidně moralistickou kázeň. Závěrem této kapitoly se autorka zmiňuje o svobodě, resp. svobodnému rozhodování člověka. Popisuje význam slova svoboda a více se věnuje správnému chápání významu svobody i pomocí cvičení, kde pobízí čtenáře si uvědomit (zformulovat teze), kdy se člověk svobodným může cítit, dále měl čtenář porovnat s níže uvedenými alternativami.

Popisuje, že svoboda není opak nějakého nátlaku, jak máme obecně na mysli, ale znamená konat to, co chceme, bez vnějšího nátlaku či omezení.

Svobodný člověk je schopen se zastávat své role a přiměřeně se socializovat. Je plně kompetentní v jednání vyváženého a zdravého životního stylu, není v zajetí svých konfliktů, umí a může vyjádřit svobodně své pocity, názory, myšlenky a postoje, a i přesto dokáže navazovat přátelské a sociální vztahy.

Obsah této kapitoly si může každý čtenář vyzkoušet na testu, **Jak rozvíjet svou autoritu**, který autorka nabízí. Po ukončení testu následuje jeho hodnocení.

2. Kapitola

Autorita dnes, Krize autorit současné doby – typologie a kritéria jejího členění, (str. 35–44)

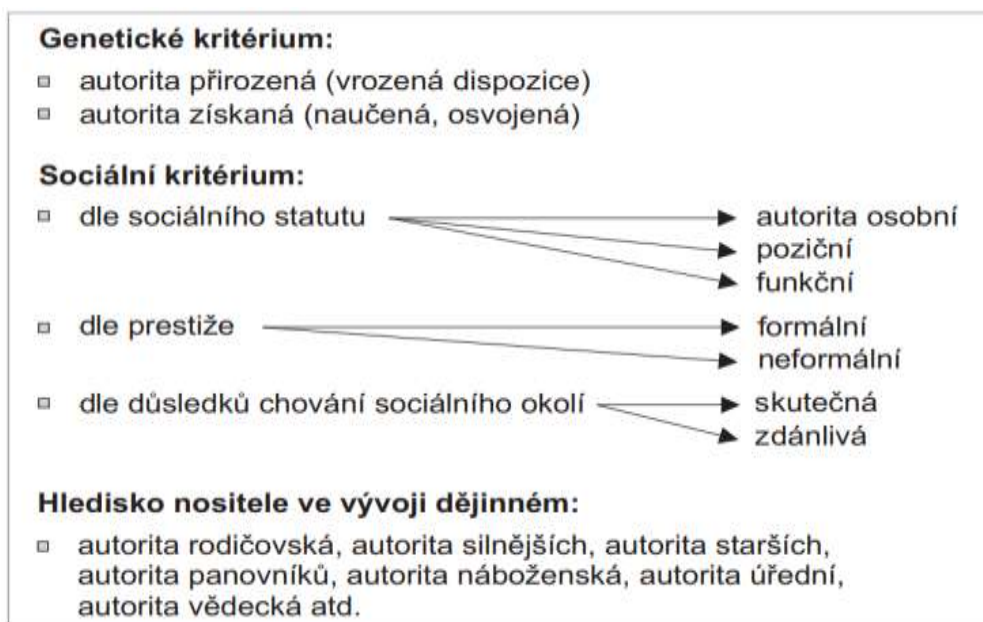
V druhé kapitole, **Krize autorit současné doby**, autorka objasňuje autoritu mikro a makro skupinách. Přirozeně zachovalá autorita v mikro skupinách se značně, až dramaticky, liší od autority větších skupin současné doby. Formy mocenské organizace se změnily na základě mnoha změn ve společnosti. A to následkem různorodosti činností, diferenciací a dělby řídicích funkcí. Velkou roli v životě lidí hraje také hodnotová orientace. Hierarchie hodnot, které nás obklopují. Zmíněna je zde z psychologického hlediska úzká souvislost autority

a hodnotové orientace. Dále se dočteme o žebříčku hodnot, o tom, že ne každý je autorita a že mít svůj vliv založen na vnější moci, je nemoudré. Poté jsou zde vypsány zdroje moci:

- Moc donucovací
- Moc expertní
- Moc informační
- Moc legitimní
- Moc odměňovací a sankční
- Moc přenesená
- Moc vztahová

Následuje schéma rozdělení typů autority (obr. č. 1), kritéria členění a charakteristika jednotlivých typů autority. Setkáváme se s pojmem globální autorita.

Obrázek č. 1: Struktura možného rozdělení typů autority a kritéria členění

Zdroj: Převzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

Tabulka č. 1: Charakteristika jednotlivých typů autority

Autorita	Charakteristika
Přirozená	vrozená schopnost, profesní rysy a dovednosti, temperamentové dovednosti
Získaná	získaná výchovou, cílevědomým úsilím, osvojená v průběhu života
Osobní	přirozený vliv pramenící z individuality jedince
Poziční	vzniká díky postavení v systému nějaké organizace, oficiální funkce
Funkční	očekávané splnění úkolu, či kvality výkonu plynoucí z určité funkce
Formální	plyne z postavení, organizační hierarchie bez ohledu na jedince
Neformální	plyne z charakterových vlastností jedince, je přirozená
Skutečná	respekt ze strany podřízených, jsou vstřícní k pokynům
Zdánlivá	neochota podřízených spolupracovat, projevy nedůvěry vůči autoritě
Statutární	spojena s formální a poziční autoritou
Charismatická	vyplývá z osobnostních znaků (vliv, energie, sebevědomí, komunikace, laskavost a takt)
Odborná	plynoucí z profese
Morální	rozvíjí se v průběhu života, velký vliv má vztah k sobě samému a svému okolí

Zpracováno autorkou dle knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

V navazující části textu jsou popsány osobnostní kvality, jakožto jeden z hlavních zdrojů vlivu na druhé. Zmíněné jsou tu termíny jako sociální úspěšnost a sociální dovednosti (kognitivní, emocionální, akční).

3. Kapitola

Osobnost nositele autority, (str. 47–62)

Ve třetí kapitole autorka zmiňuje sociální vztahy a začlenění člověka do těchto mezilidských vztahů. Vysvětluje pojmy sociální interakce, socializace člověka, prostředky interakce a jejich rozčlenění, sociální role a sociální pozice. Dále se setkáme v textu s pojmy jako jsou jedinec, člověk a osobnost a její struktura, dynamika a vývoj. Popisuje zde obecné a individuální vlastnosti osobnosti a jejich dělení na typy (sangvinik, flegmatik, cholerik, melancholik). V další části kapitoly je popsána složitost procesu přechodu z dětství do dospělosti, což je složitý proces, který je funkční jen tehdy, pokud dospívající osobnost začne přirozeně

a dobrovolně spolu s dospělými sdílet platný systém norem, pravidel a požadavků. A to mi na této kapitole přijde velmi zajímavé. Takzvaný model P-P-P

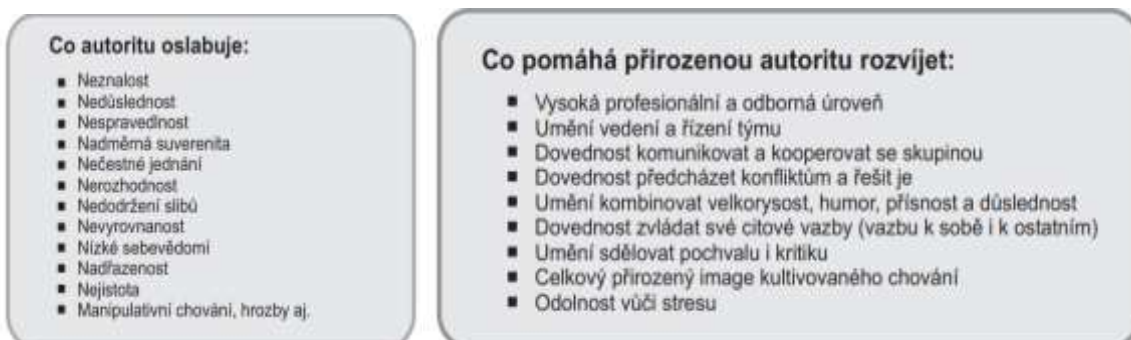
Obrázek č. 2: Model P-P-P

Převzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

V této části textu se též setkáme s významem a spojitostí slov „**musím**“, „**chtěl bych**“, „**měl bych**“ a jejich diferenciací. Klade se zde důraz na opatrnost při slovech „měl bys“. V závěru kapitoly se dozvídáme, co autoritu osobnosti oslabuje a co pomáhá přirozenou autoritu rozvíjet. V neposlední řadě je zde zmínka o manipulaci a velmi zajímavě popsány i typy manipulativního chování. Stejně tak jako v předešlé kapitole, i zde si může čtenář vyzkoušet díky nabízeným testům, jakým typem autority je, nebo se jeví jako introvert, ambivert či extrovert.

Obrázek č. 3: Co autoritu oslabuje a rozvíjí

Převzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

4. Kapitola

Komunikace jako předpoklad porozumění, (str. 65–82)

V této kapitole se dozvíme, čím je ovlivněna komunikace a co si obecně při vzájemné komunikaci vlastně sdělujeme. Jsou zde také popsány hlavní komunikační zásady, a to, že je dobré vědět **kdo, co, proč, jak a kdy** říká.

Obrázek č. 4: Hlavní komunikační zásady

Hlavní komunikační zásady:

- Mluvíme vždy za sebe. („Já si myslím, že...“; „Domnívám se, že...“)
- Odvoláváme se na konkrétní situace v souvislosti s našimi pocity. („Mrzí mne, žeš nedodržel naši úmluvu...“; „Překvapilo mne, že si to o mně myslíš...“)
- Než zaujmeme stanoviska ke konkrétní situaci, žádáme vysvětlení. („Můžeš mi říci svůj názor na věc...“; „Vysvětli mi, prosím, svůj postoj k té situaci...“)
- Uznáme, že se můžeme mýlit kdekoliv a kdykoliv a své minulé omyly přiznáme. („Nezlob se, zmýlila jsem se, vidím tu věc nyní jinak...“)
- Chování, které je nám příjemné a líbí se nám, pochválíme. („Když sis uklidil pokoj, udělalo mi to radost...“)

Převzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

Autorka též zmiňuje známé dělení komunikace na verbální, neverbální a nabízí výklad základních pojmů neverbální komunikace, jako jsou:

- Posturologie
- Gestika
- Proxemika
- Kenezika
- Haptika
- Řeč mimiky
- Řeč očí

Autorka upozorňuje na důležitost sociální interakce pomocí očí, sdělování informací pohledy. Pár slov je věnováno také řeči těla. V další části této kapitoly je zmínka o komunikační dovednosti nasloucháním druhému a autorkou popsáno „**Pět rad, jak se stát lepším posluchačem**“:

- 1) Přestaňte mluvit.
- 2) Nenechte se rozptylovat.
- 3) Soustřeďte se na to, co říká váš partner.

- 4) Poznejte správný význam toho, co bylo řečeno.
- 5) Poskytujte svému protějšku zpětnou vazbu.

Následuje zmínka o tzv. zrcadlové metodě a s ní související formy námitek a postup při jejich překonávání, přehled základních forem otázek a dále jsou v textu tabulky komunikačních stylů a jejich charakteristiky a způsoby vyjednávání. Na samém konci kapitoly nalezneme zmínku o zvycích, které autoritě rozhodně neprospívají.

5. Kapitola

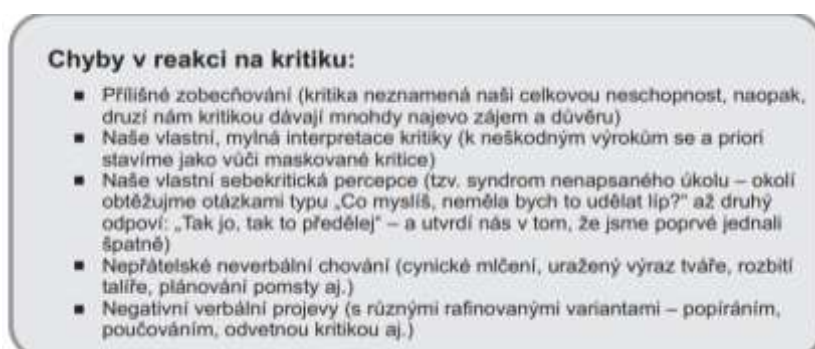
Význam asertivity a její etický kontext, (str. 83–102)

V páté kapitole se seznámíme s pojmem asertivita a s jejím členěním na asertivitu základní, empatickou, stupňovanou a konfrontativní. A další její dělení na iniciační a reaktivní. U použití asertivity je důležité zvážit kdy ji použijeme, vůči komu, jakou formu komunikace zvolíme a jaké to pro nás může mít následky. Zda je vůbec vhodné ji použít. Další částí kapitoly je schéma vybraných asertivních dovedností a techniky nácviku, jako například

- Elementární asertivní dovednosti komunikace
- Prosazení či odmítnutí požadavku
- Postupy vyrovnávání se s kritikou
- Specifické dovednosti expresivní asertivity

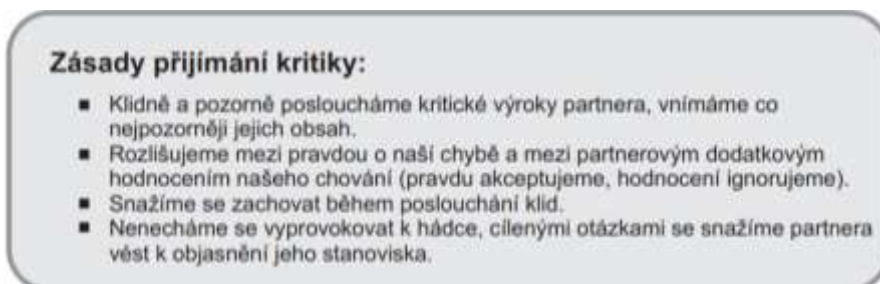
Za velmi zajímavé považuji v této publikaci, a k tomuto tématu, nabízené definice jednotlivých technik nácviku asertivního chování. V dnešní hektické a velmi citlivé době jsou tyto informace velkou pomocí. Jako další tato kapitola popisuje kritiku a její typy. Jak kritiku přijímat, jak na ni reagovat, zásady přijímání kritiky a zásady podávání kritiky. Především jsou to zlozvyky, které vytváří mnoho chyb v přijímání kritiky či reakci na ní. Ráda bych zde chyby v reakci na kritiku zmínila, stejně jako zásady pro přijetí kritiky.

Obrázek č. 5: Chyby v reakcích na kritiku

Prevzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

Obrázek č. 6: Zásady pro přijetí kritiky

Převzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

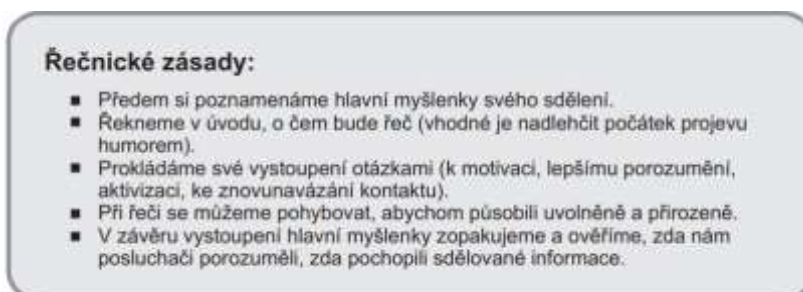
Na závěr kapitoly se autorka zmiňuje o tom, jak komunikovat, když je jeden z dvojice rozhněván, se zásadami asertivního „ne“ a následně se v textu dozvíme co je to kompliment, jak ho sami můžeme někomu složit nebo naopak jak takový kompliment přijmout. Opět je v úplném závěru kapitoly cvičení, na kterém si lze vyzkoušet, zda jsme kritičtí, asertivní a vytrvalí. Příběh na zamyšlenou a jeho rozuzlení nám napoví, jak se správně zachovat.

6. Kapitola

Další specifické dovednosti nositele autority (str. 105–117)

V této kapitole je zmínka o strachu a úzkosti a jak je možné jim čelit. O tom, že dlouho trvající stav úzkosti může přejít v deprese. Poznamenány jsou zde také řečnické zásady, které nám mohou pomoci řešit úzkosti z řečnického projevu na veřejnosti. Takové úzkosti by učitel měl v průběhu své praxe odstranit, neboť snižují jeho autoritu. Jedna velmi důležitá zásada postačí k tomu, aby první úzkost z veřejného projevu ustoupila. *„Nejdříve myslet, potom mluvit.“* I řečnické zásady, převzaté z této knihy bych ve své práci ráda zmínila.

Obrázek č. 7: Řečnické zásady

Převzato z knihy Jak získat, udržet a neztrácet autoritu

Za další zmínku stojí i vůdcovské styly, jako je Management a Leadership. Jejich rozdíly v přístupu vedení. Následuje charakteristika stylů podle orientace na podřízené a v závěru kapitoly si přečteme důležité zásady správného vedení. V této kapitole mě v sekci cvičení zaujal dotazník, který měl odhalit, zda mám dostatek sebevědomí. Samotnou mě dost

zajímalo, jak si stojím. Alespoň pro představu, jak vypadají testy a dotazníky z publikace, uvádím dotazník v příloze č. 1, této práce.

7. Kapitola

• **Odolnost vůči zátěži a zvládání konfliktu,** (str. 119–137)

V poslední kapitole autorka vysvětluje, že osobnost, která je brána jako autorita je s největší pravděpodobností psychicky odolný člověk. Popisuje zde také techniku správného dýchání, jenž pomáhá zvládat stres. Seznámíme se zde s pojmem riziko, konflikt, rozdíl a rozpor. Vysvětlí nám, jaké jsou rozdíly v těchto termínech. Nakonec se dočteme o dělení a druzích konfliktů. Návody na řešení konfliktů, jejich podstata a zvládání konfliktu je popsáno v následujícím textu. Jak je uvedeno, základními postupy strategie řízení konfliktu jsou:

- Konfrontace
- Únik či popření konfliktu
- Řešení (vyřešení) konfliktu

Doporučení: Přijmutí konfliktu jako součást života.

Součástí sedmé kapitoly je zmínka o stresu (zátěži) a jeho dělení na eustres a distres. V návaznosti na dlouhotrvající stres je zde také zmíněn velmi častý problém v pedagogické praxi, syndrom vyhoření, který souvisí i s termínem psychohygienu a základy psychohygieny. Dalším pojmem je únava, jakožto přirozený fyziologický jev. Únavě a stresu můžeme předcházet střídáním činností, přestávkami, plánováním činností a pravidelností u nich a relaxací. Poté následuje test: Jak odoláváte náročným životním situacím s vyhodnocením na další straně.

Závěrem analýzy vybrané publikace, bych ráda zmínila pár slov také o autorce doc. PhDr. Aleně Vališové, CSc., které jsou běžně dostupné a jediné k nalezení.

PhDr. Alena Vališová přednáší obecnou a oborovou didaktiku na Katedře pedagogiky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Její specializací je problematika autority a manipulace v sociálních vztazích, kurzy rozvoje sociálních dovedností mladých lidí se zaměřením na aktuální komunikaci, asertivní styl jednání. Je autorkou dalších odborných publikací. Jednou bych moc ráda absolvovala alespoň jednu přednášku této osobnosti.

Použité zdroje:

VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-6574-7.

6 Profesiografický rozbor pedagogického pracovníka

„Profesiograf je metodou, kterou se obecně rozumí popis konkrétní činnosti a stanovení požadavků určitého povolání a podmínek, za nichž je toto povolání vykonáváno. Popis práce je prováděn podle předem připravených hledisek (kritérií) vyjadřovaných zpravidla pod názvem profesiografické schéma.“ (Encyklopedie BOZP, 2009)

Profesiogram je *„odborný popis a rozbor povolání a z něho vycházející popis nároků profese na organismus, psychiku a celou osobnost člověka.“* (Kohoutek, 2009)

Profesiogram shrnuje tyto informace

- všeobecnou charakteristiku profese (sopsis úkolů a prostředků potřebných pro výkon profese)
- souhrn povinností pracovníka
- popis pracovních podmínek (technických, ekonomických a společenských)
- inventář požadavků na pracovníka (odborných, fyzických, zdravotních, psychických a osobnostních). (Hanzalová, 2008)

6.1 Kvalifikační požadavky dle zákona

V současné době je základem systému vzdělávání v České republice tzv. Bílá kniha a Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů (dále jen Školský zákon). Jednotlivé vzdělávací programy jsou určeny na národní úrovni Národním programem vzdělávání „Strategie vzdělávací soustavy 2030+“, dále jsou to rámcové vzdělávací programy, které jsou dále zpracovány jednotlivými školskými zařízeními na školské vzdělávací programy. Střední odborné vzdělávání (odborná učiliště a střední odborné školy), které mají jako součást vzdělávání vysoký podíl vyučování formou praktického vyučování a odborných předmětů z daného studijního oboru. Důležitost propojení naučených teoretických vědomostí a znalostí s těmi praktickými, je pro budoucí život studentů velmi důležité. Učitel praktického vyučování musí mít potřebnou kvalifikaci pro výkon své profese. Musí být v souladu se zákonem č. 563/ 2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů.

6.1.1 Pedagogický pracovník

podle § 2 Zákon č. 563/2004 Sb., je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisem, je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb. (Zákon 563/2004 Sb.)

6.1.2 Učitel praktického vyučování

musí v souladu se zákonem č. 563/ 2004 Sb. splňovat všeobecné předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka a dále musí splňovat podmínky kvalifikace učitele praktického vyučování.

6.1.3 Všeobecné kvalifikační podmínky pro výkon činnosti pedagogického pracovníka

podle § 3 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

- a) *je plně způsobilý k právním úkonům,*
- b) *má odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává,*
- c) *je bezúhonný,*
- d) *je zdravotně způsobilý a*
- e) *prokázal znalost českého jazyka, není-li dále stanoveno jinak.*

Zákon dále vykládá, jak se způsobilost k výkonu činnosti pedagogického pracovníka dokládá a dále jak se postupuje u příslušníků EU.

§ 4 Znalost českého jazyka

- (1) *Fyzická osoba, která získala příslušnou odbornou kvalifikaci stanovenou tímto zákonem v jiném vyučovacím jazyce než českém, je povinna prokázat znalost českého jazyka zkouškou, pokud není dále stanoveno jinak.*
- (2) *Zkoušku z českého jazyka lze vykonat na vysoké škole v rámci programu celoživotního vzdělávání nebo v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků nebo v jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky*

- (3) *Zkouška nenahrazuje odbornou kvalifikaci k výuce českého jazyka na základních, středních a vyšších odborných školách.*
- (4) *Prokázání znalosti českého jazyka se nevyžaduje u fyzické osoby,*
- a) která bude působit ve škole s jiným vyučovacím jazykem než českým,*
 - b) která úspěšně vykonala maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury,*
 - c) která vyučuje cizí jazyk nebo konverzaci v cizím jazyce.*
- (5) *Pedagogičtí pracovníci, kromě pedagogických pracovníků uvedených v § 6 a 7, mohou prokázat znalost českého jazyka předložením dokladu o složení jazykové zkoušky v zahraničí.*

6.1.4 Odborné požadavky na kvalifikaci pro výkon činnosti učitele praktického vyučování

stanovuje § 9 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Učitel praktického vyučování střední školy získává odbornou kvalifikaci

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu studijního oboru, který odpovídá charakteru praktického vyučování, a

- 1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy,*
- 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy, nebo*
- 3. studiem pedagogiky,*

b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru praktického vyučování, a

- 1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy,*
- 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy, nebo*
- 3. studiem pedagogiky, nebo*

c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a

- 1. vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy,*
- 2. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy nebo druhého stupně základní školy, nebo*
- 3. studiem pedagogiky.*

a § 11 Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících

Učitel praktického vyučování a odborné praxe vyšší odborné školy získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu studijního oboru, který odpovídá charakteru praktického vyučování,*
- b) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru praktického vyučování, nebo*
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu.*

6.2 Profesiogram činností učitele praktického vyučování

Plný pracovní úvazek učitele praktického vyučování běžně činí 40 hodin týdně. Do pracovních činností učitele praktického vyučování patří přímá pedagogická činnost, nepřímá pedagogická činnost, administrativa, organizační činnosti a nepracovní činnosti v průběhu běžného týdne. Tímto plným úvazkem je myšlen týden bez prázdnin, svátků, výletů a jiných akcí pořádaných školou.

Přímá pedagogická činnost – jsou to veškeré výchovně vzdělávací činnosti přímého působení na žáky, které vyplývají z vyhlášky č. 263/2007 Sb.

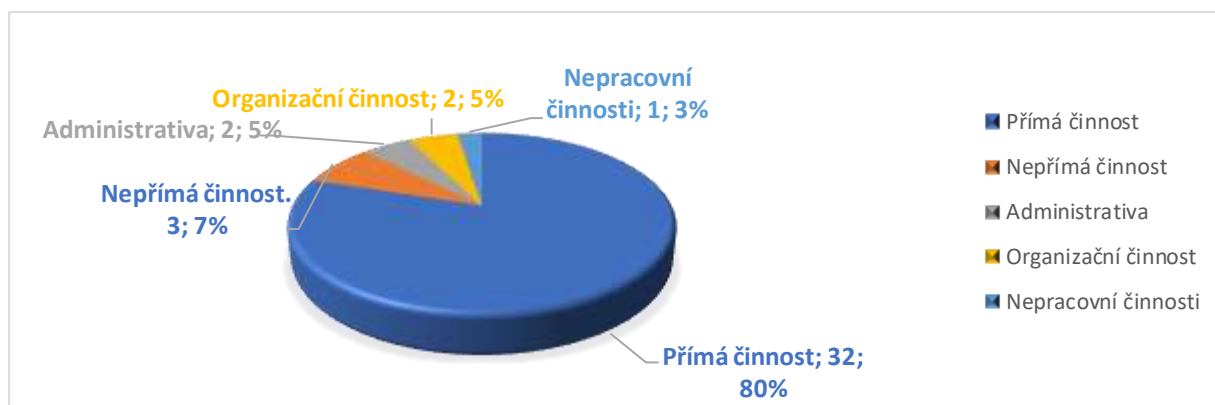
Nepřímá pedagogická činnost – učitel praktické výuky zajišťuje pohotovost pro zastupování, dohled nad žáky ve školní jídelně a na chodbách, příprav učebních pomůcek a plánů

Administrativa – učitel praktické výuky vede dokumentaci, zaznamenává průběh výuky, hodnocení výuky, absenci žáků aj.

Organizační činnosti – učitel praktické výuky organizuje zajištění materiálu a dalších pomůcek k praktické výuce, organizuje exkurze, výlety, besedy a různé přednášky

Nepracovní činnosti – jsou to takové činnosti, které se dějí neplánovaně, nepravidelně jako je konzultace s kolegy pedagogy nebo komunikace s žáky nad rámec výchovně vzdělávacího procesu

Graf č. 1: Podíl jednotlivých činností UPV

Zpracováno autorkou

Podíl jednotlivých činností UPV přehledně v tabulce

Tabulka č. 2: Podíl jednotlivých činností UPV

Oblast činnosti	Počet hodin	% podíl
Administrativa	2	5
Přímá pedagogická činnost	32	80
Nepřímá pedagogická činnost	3	7
Organizační činnosti	2	5
Nepracovní činnosti	1	3
Součet	40	100 %

Zpracováno autorkou

6.3 Požadavky na učitele praktického vyučování

Učitel praktického vyučování musí být schopen vést výuku ve specifických podmínkách. Musí být schopen koordinace práce a následné kontroly práce jednotlivých žáků i jejich vzájemných skupin. Učitel praktického vyučování by měl výukou praktickou harmonicky navazovat na

výukou teoretickou. Musí organizovat výuku po všech stránkách a zajistit její materiální zajištění, při snaze zbytečně neplýtvat materiály. Učitel by měl jít studentům příkladem svou komunikační schopností, zásadovostí, dochvilností, důsledností, vytrvalým přístupem, pracovitostí, dodržením svého slova, spravedlností a morálním působením.

6.3.1 Kompetence učitele praktického vyučování

- Didaktické a psychodidaktické kompetence – znalost vyučování a učení
- Oborové (předmětové) kompetence – znalost oboru
- Diagnostické a intervenční kompetence – znalost prostředků pedagogické diagnostiky
- Pedagogické kompetence – znalosti kontextu výchovy a vzdělávání
- Sociální, psychosociální a komunikativní kompetence – znalost prostředků socializace, vytváření pozitivního klimatu a prostředků pedagogické komunikace
- Profesně a osobnostně kultivující kompetence – znalost širších kulturních hledisek a prostředků formování postoje a hodnotových orientací žáků
- Manažerské a normativní kompetence – znalost norem a vzdělávací politiky, organizace práce žáků

6.4 Souhrn povinností učitele praktického vyučování

- vykonávat pedagogickou činnost v souladu se zásadami a cíli vzdělávání
- chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních
- svým přístupem k výchově a vzdělávání vytvářet pozitivní a bezpečné klima ve školním prostředí a podporovat jeho rozvoj
- chránit a respektovat práva dítěte, žáka nebo studenta
- poskytovat dítěti, žáku, studentovi nebo zákonnému zástupci nezletilého dítěte nebo žáka informace spojené s výchovou a vzděláváním.
- zachovávat mlčenlivost a chránit před zneužitím osobní údaje, informace o zdravotním stavu dětí, žáků a studentů a výsledky poradenské pomoci školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště, s nimiž přišel učitel praktického vyučování do styku.

6.5 Pracoviště praktického vyučování

Je takové pracoviště, na kterém probíhá praktické vyučování žáků a kde střední odborné učiliště zajišťuje vyučování a výchovu svých žáků. Pracoviště praktického vyučování jsou přizpůsobena dle studia daného oboru.

6.6 Podmínky pro výkon profese učitele praktického vyučování

Vhodné podmínky pro výkon profese učitele praktického vyučování jsou důležitým aspektem pro kvalitní výuku. důležité pro předávání znalostí, vědomostí, dovedností, postojů a hodnot studentům příslušného oboru.

6.6.1 Podmínky technické

Vhodné a moderní vybavení učeben (dílů) pro praktickou výuku je stěžejní pro práci učitele praktického vyučování i pro samotné žáky. Důležitým krokem je seznámit žáky s obsluhou technického vybavení a poučením o bezpečném používání veškerého zařízení, vybavení a nástrojů v učebnách či dílnách. Dle mého názoru však nejvíce záleží na vhodném zvolení výukových metod, plánování výuky a správně stanoveného cíle výuky.

6.6.2 Podmínky ekonomické

Učitel praktické výuky dbá a dohlíží, aby nebylo zbytečně plýtváno materiálem a pomůckami při praktické výuce. Výuku plánuje systematicky a v časové návaznosti na výuku teoretickou. Ekonomické podmínky úzce souvisí s podmínkami technickými.

6.6.3 Podmínky sociálně psychologické

Jedna z nejdůležitějších podmínek je spolupráce a podpora pedagogického sboru. Vycházet s kolegy na pracovišti a s žáky ve třídě a tím vytvořit to správné sociální klima v celkovém prostředí školy, je podle mého názoru ve výchovně vzdělávacím procesu, a to nejen pro práci učitele praktického vyučování velmi důležité.

6.7 Závěr

Práce se věnovala vysvětlení pojmů jako profesiografie a profesiogram. Následnému vymezení požadavků na učitele praktického vyučování dle zákona. Byl popsán profesigrafický rozbor učitele praktického vyučování z obecného hlediska.

7 Případová studie školy

Střední Zemědělská Škola Brandýs nad Labem-Stará Boleslav

Název: Střední Zemědělská škola Brandýs nad Labem – Stará Boleslav,

IČ: 61388947

Adresa: Zápská 302, 250 01, Brandýs nad Labem

Ředitel: Ing. Michal Ornst

Zřizovatel: Krajský úřad Středočeského kraje

Pro své portfolio jsem si vybrala případovou studii Střední Zemědělské školy v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi, kterou jsem před pětadvaceti lety sama vystudovala.

7.1 Úvod

V případové studii Střední Zemědělské školy bude použit holistický styl, neboť s ohledem na současnou situaci, celosvětovou pandemii Covid 19, neumožňuje návštěvu školy a přímé pozorování dění ve škole. Dále pak informace získané ze školních dokumentů, jako je výroční zpráva a školní řád. Následně budou zpracovány informace získané z názorů dotazníkového šetření mezi studenty a učiteli.

Do studie není zahrnuto odloučené pracoviště ISŠ Melicharka.

Hlavní cíl studie

- Zjistit výhody studia na Střední zemědělské škole v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi
- Zjistit a zhodnotit spolupráci mezi účastníky školního dění

7.2 Studijní obory

- **Ekologie a životní prostředí 16-01-M/01**

Profil absolventa:

Absolventi mohou získanou kvalifikaci uplatnit ve státní správě nebo ve sféře výroby a služeb. Sféra státní správy, která zahrnuje inspekční činnost v oblasti ochrany vody, ovzduší a nakládání s odpady, krajinné oblasti a přírodní rezervace, referáty životního prostředí obcí

a měst. Sféra výroby a služeb zahrnuje podniky odpadového hospodářství, rekultivace a ekologické útvary průmyslových podniků,

- **Agropodnikání a Agropodnikání směr chov koní a jezdeckví 41-41-M/01**

Profil absolventa:

Naši absolventi studují na vysokých školách a VOŠ, kde se uplatňují jako soukromí podnikatelé například v zemědělství. Dále pracují u domácích a zahraničních firem různého pracovního zaměření, v pojišťovnictví, bankovníctví, službách a dalších odvětvích trhu práce.

Oba obory lze studovat jako čtyřleté denní studium zakončené maturitní zkouškou.

7.3 Základní údaje

- Škola byla založena v roce 1897 jako Zimní hospodářská škola
- Škola nabízí kapacitu 250 žákům denního studia
- O výuku se zde stará 17 pedagogických pracovníků
- Poměr odborných a všeobecných předmětů je 50:50
- Škola je cvičnou školou Katedry pedagogiky ČZU v Praze
- Nabízí zmodernizované učebny, školní knihovnu, odpočinkový kout
- Školní zahrada
- Školní statek

Vybavení školy

- Odborná učebna chovu zvířat
- Odborná učebna pěstování rostlin
- Učebna ekologie
- Jazyková učebna
- Učebna biologie
- Chemická laboratoř
- Počítačové učebny (2)
- Kmenové učebny vybavené počítači a dataprojektory
- Knihovna školy

7.4 Popis školy Střední Zemědělská škola Brandýs nad Labem-Stará

Boleslav

Střední Zemědělská škola je kapacitou a zaměřením spíše školou rodinného typu. Kapacita školy je 250 žáků. V rámci studia studenti absolvují kromě všeobecně vzdělávacích a odborných předmětů i velmi pestrou paletu praktické výuky ve formě manuálních prací, například na školní zahradě, školním statku v Toušeni a u našich zemědělských smluvních partnerů. Dále probíhá výuka ve formě exkurzí, výjezdů do zemědělských a průmyslových podniků, zemědělských brigád a podobně. Škola poskytuje vzdělání v základních oblastech zemědělství, jako jsou pěstování rostlin, chov zvířat, biologie, ekologie, základy podnikání. Vedle základních předmětů jako jsou český jazyk, matematika, chemie, fyzika, zeměpis, cizí jazyk, informační a komunikační technologie, tělesná výchova a v neposlední řadě praktická výuka škola nabízí i některé volitelné předměty jako jsou myslivost a ochrana zvěře, zpracování zemědělských produktů, semináře biologie, matematiky a chemie. Součástí výuky Střední Zemědělské školy je získání řidičského oprávnění skupiny A, B, T

Klima školy

Budova Střední Zemědělské školy se nachází v klidné části města Brandýs nad Labem. Lze konstatovat, že s počtem 250 studentů jde o menší rodinnou školu. Součástí školy je původní budova, která prošla a stále prochází postupnými rekonstrukcemi. V poslední době získala budova školy nová okna a zateplení, avšak na jejím kouzle z minulosti se to nijak nepodepsalo.

Klima školy z pohledu mezilidských vztahů

Rozložení tříd v budově školy plní svou komunikační funkci. Studenti jsou v každodenním kontaktu nejen mezi svými spolužáky, ale také s žáky jiných ročníků. Pedagogičtí pracovníci jsou žákům k dispozici nejen během vyučování, ale také při dohledu o přestávkách. Studenti se mohou na pedagogy obrátit se studijním či soukromým problémem. Studenti mají možnost trávit volné chvíle v knihovně nebo na školním dvoře, kde si mohou zahrát fotbal nebo jen pobýt na čerstvém vzduchu a navázat zde nová přátelství.

Vztahy mezi studenty

Z dotazníkového šetření vyplývá, že vztahy mezi studenty na Střední Zemědělské škole v Brandýse nad Labem jsou velmi pozitivní. K těmto velmi dobrým vztahům zřejmě přispívá i velikost školy a počet studentů, dále také zemědělské brigády a školní praxe, kde si studenti obvykle musí pomáhat. Společné akce jako jsou adaptační kurzy, které probíhají vždy na

začátku školního roku a posléze i lyžařský výcvik a jiné akce, kterých se studenti této školy účastní.

Vztahy mezi studenty a učiteli

Vztahy mezi studenty a učiteli se dají popsat jako velice vstřícné. Studenti se mohou obrátit na učitele s jakýmkoli problémem. Většinou se studenti obrací na třídní učitele, ale k dispozici jsou jim i ostatní učitelé. Každý učitel je ochoten žáka vyslechnout a v rámci svých možností nabídnout řešení problému, které je v souladu s etikou učitele a školním řádem. Žáci a učitelé zde fungují v rámci jakési symbiózy.

Vztahy mezi pedagogickým sborem a vedením školy

Již v úvodu bylo řečeno, že tato škola je svou velikostí a počtem žáků, školou spíše rodinného typu. Vládne zde příjemná atmosféra mezi pedagogickým sborem a vedením školy. Možná k této příjemné atmosféře přispívá i to, že pan ředitel Ing. Michal Ornst byl před pár lety součástí pedagogického sboru. Spolupráce mezi pedagogy funguje velmi dobře, jak vyplývá z rozhovoru s učitelem rostlinné výroby.

Spolupráce školy a rodičů

Rodičům škola vychází maximálně vstříc. Ať už formou poskytování veškerých informací přes online systém Bakaláři nebo možností sjednat si individuální schůzku s učitelem nebo vedením školy. Přes mobilní aplikaci Bakaláři, se kterou má škola vynikající zkušenost, mají rodiče přehled o veškerých událostech ve škole. Ať už jde o hodnocení studentů, zápisů do třídní knihy, omluvené a neomluvené hodiny, informace o prospěchu a chování a veškerých dalších akcích pořádaných školou. Komunikace mezi školou a rodiči je tak podstatně rychlejší a přispívá k jejich vzájemné spolupráci.

7.5 Škola v číslech

Dle výroční zprávy 2018–2019 má Střední Zemědělská škola zvýšenou kapacitu žáků na 287. Škola nabízí v současné době dva čtyřleté maturitní obory. Pro přijetí na obor Agro podnikání byl průměrný prospěch žáků v roce 2018/2019 1,99 a na obor Ekologie a životní prostředí průměr 1,83. Dle výroční zprávy z roku 2018 se ke studiu do 1. ročníku hlásilo 68 žáků, z toho bylo přijato 44 žáků. Žáci jsou přijímáni na základě výsledků jednotné přijímací zkoušky a na základě výsledků ze ZŠ (pololetí 9. ročníku, popřípadě konec 8. ročníku). Ve čtyřech ročnících obou oborů studuje 166 žáků. Škola má 17 pedagogických pracovníků. V roce 2018 bylo

připuštěno k maturitě 45 žáků, z toho 43 odmaturovalo v 1. termínu. Zbývající zvládli maturitní zkoušku v opravném termínu. 45 % úspěšných absolventů pokračuje ve studiu na VŠ a VOŠ.

7.6 Otázky pro účastníky

Učitelům byly položeny otázky stejné jako žákům:

- 1) Jaké vidíte výhody studia na Střední Zemědělské škole?
- 2) S čím jste ve škole nespokojeni?
- 3) Jaká je spolupráce mezi účastníky školního dění?
- 4) Proč jste se rozhodli pro práci/studium na Střední Zemědělské škole?

Po dohodě s panem ředitelem Ing. Ornstem byl dotazník zaslán pedagogickému sboru a žákům Střední Zemědělské školy.

Odpovědi:

Pedagogický sbor

Z počtu 18 ti dotazovaných odpovědělo 13 respondentů.

Nejčastější odpověď na první otázku: nižší počet studentů, známé a přátelské prostředí, spolupráce mezi kolegy i studenty, zájem o obor

Odpovědi na druhou otázku: snižující se počet studentů, s ničím

Odpovědi na třetí otázku: spolupráce je velmi vstřícná mezi všemi ve škole, funguje mezi žáky i pedagogickým sborem oboustranně

Odpovědi na čtvrtou otázku: malá škola, velmi přátelská atmosféra, spolupráce mezi pedagogy, dostupnost, zájem o obor, praktická výuka, také jsem zde studoval

Graf č. 2: Poměr získaných odpovědí na dotazy

Vlastní zpracování autorkou

Žáci

Z počtu 60 ti dotazovaných odpovědělo 45 respondentů.

Na první otázku převládaly odpovědi: získání řidičského oprávnění, malá škola rodinného typu, přátelské prostředí, zájem o obor, možnost pokračovat ve studiu, zvířata

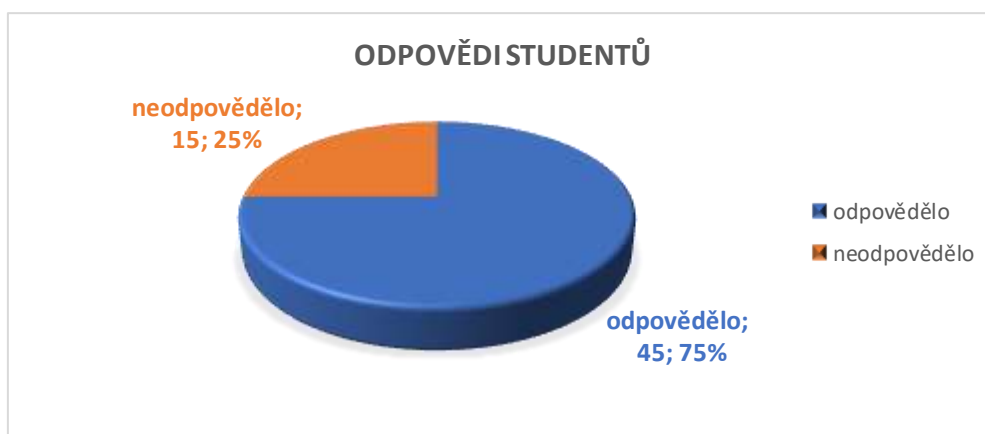
Odpovědi na druhou otázku: málo hodin jízdy autem, málo praxe u zvířat, s ničím

Odpovědi na třetí otázku: pomáháme si, spolupracujeme, vše je v pohodě

Odpovědi na čtvrtou otázku: malá škola a příjemné prostředí, praktická výuka, zájem o životní prostředí, zájem o chov koní, brigády, možnost pokračovat ve studiu VŠ

Z odpovědí je zřejmé, že všem aktérům vyhovuje práce či studium na malé škole s přívětivou atmosférou a ochotou spolupracovat, pestrost výuky ve smyslu střídání teoretické a praktické výuky, projekty, spolupráce se zemědělskými partnery.

Graf č. 3: Poměr odpovědí studentů

Vlastní zpracování autorkou

7.7 Závěr

Studium na Střední Zemědělské škole v Brandýse nad Labem – Staré Boleslavi lze doporučit studentům, kteří upřednostňují menší kolektiv v příjemném prostředí menší školy. Těm studentkám a studentům kteří se zajímají o životní prostředí, chov koní či mají jiné zemědělsky zaměřené zájmy. Studentům, kteří chtějí pokračovat v dalším studiu na vysoké škole. A vlastně i těm, kteří ještě nevědí, co v životě chtějí, neboť je možné, že během těch čtyř let studia na této škole svou vlastní cestu teprve naleznou.

8 Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost

Střední odborná učiliště a střední odborné školy mají součást vzdělávání formou praktického vyučování a odborných předmětů. Důležitost propojení naučených teoretických vědomostí a znalostí s těmi praktickými, je pro budoucí život studentů velmi důležitá a dle školního vzdělávacího programu i povinná.

Učitel při písemné přípravě na vyučování vychází z tematického plánu daného ročníku, který je součástí školního vzdělávacího programu. Důležitým předpokladem pro efektivitu vyučování je nejen znalost tematických plánů a jejich vhodné zpracování, ale také přehled o jednotlivých žácích a individuální přístup k nim.

Písemná příprava na vyučování je důležitou oporou pro začínajícího pedagoga a zároveň i dokumentem kontrolním v případě hospitace v podobě členů pedagogického sboru nebo školní inspekce. Pedagog si pečlivě promýšlí cíle vyučovacích hodin, připravuje strategii vyučování, volí vhodné metody a formy výuky.

Zohledňuje:

- Cíl výuky
- Skupina žáků a věk žáků
- Kde se bude výuka konat
- Jaké učivo je žákům předkládáno
- Jaká bude motivace žáků
- Kolik času je na výuku
- Jaké metody budou použity
- Jaké prostředky zvolí
- Jak bude ověřovat znalosti, vědomosti, dovednosti

Písemná příprava na výuku není povinný dokument, ale ve většině případů doporučovaný vedením školy a staršími kolegy pedagogického sboru. Každý učitel by si měl udělat čas na zpracování své přípravy na vyučovací jednotku, neboť je to materiál, který jej provází po dlouhá léta a potřebuje mít jistotu, že je stále v obraze, že neopomene zmínit studentům mnoho důležitých informací i když mu průběh výuky ledacos může narušit. Příprava na vyučovací hodinu je jakousi vizitkou pečlivé práce pedagoga.

Příprava učitele na praktické vyučování

Předmět:	Chov zvířat
Učební obor:	Agropodnikání – chov koní
Ročník:	3.
Tematický celek:	Chov koní
Doba:	7 hodin (420 minut)

Tabulka č. 3: Příprava učitele na praktické vyučování

Téma výukového dne	Péče o koně
Vytýčení výukových cílů	Praktický nácvik péče o koně a jejich box, stání
Výchovné cíle výukové jednotky	Žák spolupracuje s UPV Žák spolupracuje ve skupině, dvojici Procvičení a osvojení si pravidel péče o koně a jejich stání, box
Otázky pro opakování již probraného učiva a navázání nového učiva- propojenost učiva	Jaká jsou pravidla přístupu ke zvířeti ve stáji? Znáš postup při ošetření koní ve stáji? Jaký je postup při manipulaci se zvířetem?
Způsob motivace a aktualizace nového učiva	Výklad spojený s praktickou ukázkou Aplikace získaných vědomostí a praktický nácvik
Organizační forma výuky	Skupinová
Použití vyučovacích metod	Metoda diskusní, metoda instruktáže Praktická ukáзка
Uplatnění didaktických zásad a principů	Zásada expoziční, fixační, zásada propojení teorie s praxí
Struktura vyučovací jednotky (obsahová, časová)	1) Úvodní část – docházka, opakování předchozího učiva, BOZP, kontrola pracovního oděvu a obuvi 2) Nové učivo – praktická ukáзка – péče o koně a místo kde žijí (stání, box) 3) Vlastní práce žáků – běžná péče o zvířata 4) pod dohledem UPV, spolupráce, dopomoc 5) Závěrečná část – hodnocení práce učitelem a žáky, sebehodnocení žáků
Otázky pro opakování probraného učiva	Pravidla péče (čištění koní a jejich stání a boxů), přístup ke zvířatům ve stáji a mimo stáj
Zadání domácího úkolu	Sepsání pravidel pro správnou manipulaci se zvířetem Vypiš pomůcky při běžném ošetření (čištění koní a jejich boxů, stání) a manipulaci s koňmi
Poznámky žáků	Pravidla – klid u zvířat, oslovení zvířete, přístup ke zvířeti, vhodné pomůcky pro ošetření koní

Vlastní zpracování autorkou

Závěr:

Žáci se během dnešní praktické výuky seznámili s pravidly pro přístup ke koním, péči a manipulaci s koňmi. Po praktické ukázce žáci sami praktikovali péči o koně. Žáci získané praktické dovednosti uplatní v dalším studiu a v životě při práci se zvířaty.

Hodina dle přípravy na výukový den se vydařila.

Tabulka č. 4: Plán výukového dne – časové rozvržení

Zahájení dne – 10 minut	Zápis docházky, kontrola pracovního oblečení a obuvi, seznámení s činnostmi učebního dne a s cílem výukového dne BOZP
Motivace – 15 minut	Motivační instruktáž – vlastní předvedení
Instruktáž – teoretická část – 20 minut	Opakování teoretických znalostí, vzájemná diskuse se studenty, popřípadě doplnění informací. Odpovědi na vzniklé otázky.
Vlastní instruktáž – předvedení – 15 minut	Vlastní postup – čištění a krmení zvířat
Praktický nácvik – 180 minut	Žáci pracují ve dvojicích na zadaném úkolu <ul style="list-style-type: none">• Péče o koně, krmení
Přestávka – 30 minut	Oběd
Instruktáž – 15 minut	<ul style="list-style-type: none">• BOZP• Čištění stání, boxů
Praktický nácvik – 100 minut	Žáci pracují ve dvojicích na zadaném úkolu a navzájem spolupracují. <ul style="list-style-type: none">• Čištění stání, boxů
Úklid pracoviště a hygiena – 20 minut	Zametení podlahy a očištění pracovních pomůcek
Hodnocení – 15 minut	Shrnutí, zhodnocení a ukončení učebního dne.

Vlastní zpracování autorkou

9 Závěrečná úvaha o studiu

Někdy během roku 2014 jsem začala přemýšlet o svém budoucím povolání. Jakožto matka dvou tehdy ještě malých dětí, jsem se nakonec rozhodla, a to nejen ze zjištěných důvodů pro práci ve školství.

Po krátké úvaze jsem si podala přihlášku na dálkové studium střední pedagogické školy v Mladé Boleslavi obor předškolní a mimoškolní pedagogika. Nejprve přišlo oznámení, že se daný rok tento obor otvírat nebude a za pár měsíců jsem již v polovině listopadu seděla v lavici jako vzorná studentka a poprvé slyšela termíny jako Bílá kniha, kurikulum, kompetence, vlohy a jiné termíny a pojmy spojené s předměty jako jsou pedagogika, didaktika a psychologie.

Po úspěšném ukončení studia jsem našla uplatnění jako vychovatelka a asistentka pedagoga na základní škole v našem městě. Práce s dětmi v družině a ve třídě v roli asistentky pedagoga pro mě byla velkým objevem chuti posunout se ve svém životě někam dál. Životní události vše jen urychlily a já si v únoru 2018 podala přihlášku na Pedagogickou fakultu Karlovy Univerzity.

8. června 2018 jsem se dostavila na přijímací pohovor, ze kterého jsem odcházela poněkud rozčarována. Pamatuji si ten pocit lítosti, neboť jsem byla přesvědčena o svém neúspěchu při pohovoru. Přesně si nepamatuji den, kdy přišel email o přijetí ke studiu, ale ty smíšené pocity neskutečné radosti, hrdosti a současně i strachu si vybavuji i dnes. A takto jsem započala svoji studijní cestu na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity obor učitelství praktického vyučování a odborného výcviku formou kombinovaného studia. Tím pomyslným startem a opravdovým zážitkem pro mě byla vlastní Imatrikulace.

Studium na Karlově univerzitě mi do života přineslo mnoho zajímavých spolužáků, spoustu zážitků a zkušeností, vědomostí, a dokonce i několik nových přátelství. Bylo mi tak umožněno poznat spousty vzdělaných a vstřícných pedagogů, kteří ochotně předávali své vědomosti nám studentům Pedagogické fakulty Karlovy univerzity. Své spolužáky bych za nic na světě nevyměnila. Zažili jsme společně zdary i nezdary a nikdy jsme to společně nevzdali. Vzájemná podpora a společný smích nás neopustil ani při první zkoušce a doufám, že nás bude provázet i při naší zkoušce poslední.

Uteklo to jako voda od té doby, kdy jsem poprvé zasedla do lavice při uvítacím setkání s panem doktorem Zvírotským. Někdy toho na mě bylo prostě moc. Práce, studium, starost o děti, o dům a všechno to kolem. Většinou ve zkouškovém období bylo i málo spánku. Jediné, čeho nebylo nikdy málo, bylo odhodlání studium zdárně dokončit a jít tak dál za svým snem a cílem.

Asi nejtěžší zkouškou pro mě byla zkouška u pana profesora Bendla, kterou jsem splnila až na druhý pokus, ač jeho přednášky byly velmi zajímavé a přínosné, protože téma kázně nebo nekázně žáků je v dnešní době opravdu aktuální a velmi diskutované. Příprava na zkoušku z biologie člověka pro mě byla příjemně stráveným časem s mojí maminkou, která je porodní asistentkou a některé věci z anatomie člověka mi s lehkostí přiblížila. Velice zajímavé přednášky Speciální pedagogiky s paní doktorkou Linkovou, Základy Pedagogiky s panem doktorem Syřištěm byly vždy plné optimismu a vřelého přístupu k nám studentům. Témata jím zadaných seminárních prací měla vždy svou originalitu. Přednášky z předmětu Zdraví životní styl a paní doktorka Kočí jsou mě prostě nezapomenutelné. Pro její pozitivní přístup k životu, široký úsměv na tváři, se kterým nás vždy vítala a snad i pro vzájemné sympatie jsem si ji zvolila jako vedoucí své bakalářské práce. Dále nemohu opomenout paní doktorku Marinkovou, která svým klidným přístupem a velice zajímavým výkladem umlčela i chronicky upovídané spolužáky. A v neposlední řadě bych ráda zmínila pana doktora Reitmaeira a s ním spojený předmět Didaktika odborného vzdělávání, který byl pro mě ve třetím semestru velkou neznámou. Za jeho přednášky a přípravu ke státnicím mu patří opravdu jedno veliké DĚKUJI.

Při začátku studia jsem pracovala jako učitelka na základní škole, mimochodem zde pracuji doposud. Bylo a stále je skvělé veškeré poznatky ze studia ihned aplikovat v praxi. Vědomí, že jsem na obou stranách barikády, na straně jedné jako pedagog a na straně druhé jako student mi umožnilo se svým žákům více přiblížit. Hlavně v této Covidové době, plné online hodin, zadaných úkolů a občas velmi přetíženého internetového spojení.

Doba distanční výuky, která nás všechny zastihla ve druhém ročníku studia byla a je dobou, která nás odstříhla od kolektivů pracovních i studijních, od možnosti společného setkávání se na přednáškách i mimo ně. Musím konstatovat, že tato doba má kromě svých temných stránek, pro mě i stránky světlé. Pro mě je to například spousta nových zkušeností v práci s technikou, více času stráveného s rodinou a do budoucna si budu o mnoho víc vážit normálního prezenčního vyučování jak při sebevzdělávání, tak i při vyučování svých žáků. Distanční výuka nás zdárně provázela až do třetího ročníku studia a dále do doby, kdy píšeme své závěrečné práce a chystáme se na státní závěrečnou zkoušku.

Je to jako by to bylo včera, kdy jsem se učila na svoji první zkoušku, tak strašně neuvěřitelně a rychle to uteklo. Nebyly to jen hodiny trávené v učebnách, čas získávání vědomostí, znalostí a zkušeností a následné večery a noci věnované vypracovávání zadaných seminárních prací a učení se na dílčí a následně i závěrečné zkoušky. Byl to kousek z mého života, který byl plný zážitků, nových poznání a výzev. Tou největší výzvou pro mě bylo napsání bakalářské práce,

neboť jsem nikdy práci podobného typu a rozsahu nepsala. Po svém rozhodnutí psát práci na téma „Portfolio profesního rozvoje“ a uvědomění si skutečnosti, že je ten nejvyšší čas pustit se do psaní. Záhy jsem zjistila, že vlastně vůbec nevím, jak začít. Že nestačí jen si sednout a bakalářskou práci napsat. Po konzultaci s vedoucí mé práce paní doktorkou Kočí, která mi dala velmi užitečná doporučení, jsem začala svou závěrečnou práci psát a jestli ji právě čtete, tak jsem ji i úspěšně dopsala a zbývá mi ji jen s úspěchem obhájit. Následovat bude už jen úspěšné složení státní závěrečné zkoušky a dalším krokem, který pevně věřím že přijde, bude přijetí na magisterské studium. Tím se zase o malinký kousek přiblížím k dosažení mého cíle a splnění si svého snu.

Závěr

Volba tématu pro zpracování mé bakalářské práce vůbec nebyla jednoduchá. Nakonec jsem se rozhodla pro portfolio, neboť jsem měla vlastní potřebu ohlédnout se za mou, ne moc dlouhou, pedagogickou praxí. Zhodnotit, zda práci, kterou jsem si zamilovala zvládám dle vlastních představ, zjistit, na čem bych měla ještě zapracovat a více se na to soustředit, abych splňovala alespoň částečně předpoklady profese pedagoga, podle toho, jak jej společnost vnímá.

Ráda bych také poděkovala svým dvěma synům, že to se mnou po dobu mého studia na Karlově univerzitě vydrželi. Své mamince za starost a za pomoc při různých komplikacích spojených se studiem. A v neposlední řadě všem pedagogům, kteří nás na naší studijní cestě provázeli, správně motivovali, neustále podporovali, odpovědně vyučovali a s velikým porozuměním veškeré jejich znalosti nám předávali.

Seznam použité literatury a pramenů

1. BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4454-8.
2. NELEŠOVSKÁ, Alena. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: Grada, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-0738-1.
3. OBST, Otto. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5141-1.
4. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-717-8029-4.
5. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.
6. VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-6574-7.
7. ZVÍROTSKÝ, Michal, Zdeňka HANKOVÁ, Jana KROPÁČKOVÁ a Magdalena RICHTEROVÁ. *Portfolio profesního rozvoje jako alternativní bakalářská práce v profesních oborech*. V Praze: UK, PedF, 2015. ISBN 978-80-7290-846-2.

Internetové zdroje

8. SZEŠ Brandýs nad Labem [online]. [cit. 2021-06-23] Dostupné z:
<https://www.szesbrandys.cz/>
9. Zákony pro lidi: Zákon o pedagogických pracovnících [online]. Praha: AION CS, 2021 [cit. 2021-05-22] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>
10. Zákony pro lidi: Školský zákon [online]. [cit. 2021-06-23] Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Test: Máte dost sebevědomí?

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Struktura možného rozdělení typů autority a kritéria členění.....	25
Obrázek č. 2: Model P-P-P.....	27
Obrázek č. 3: Co autoritu oslabuje a rozvíjí.....	27
Obrázek č. 4: Hlavní komunikační zásady.....	28
Obrázek č. 5: Chyby v reakcích na kritiku.....	29
Obrázek č. 6: Zásady pro přijetí kritiky	30
Obrázek č. 7: Řečnické zásady.....	30

Seznam grafů

Graf č. 1: Podíl jednotlivých činností UPV.....	36
Graf č. 2: Poměr získaných odpovědí na dotazy.....	44
Graf č. 3: Poměr odpovědí studentů.....	44

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Charakteristika jednotlivých typů autority	26
Tabulka č. 2: Podíl jednotlivých činností UPV	36
Tabulka č. 3: Příprava učitele na praktické vyučování.....	47
Tabulka č. 4: Plán výukového dne – časové rozvržení	48

Příloha č. 1

Test: Máte dost sebevědomí?

TEST: MÁTE DOST SEBEVĚDOMÍ?

Člověku to nedá, aby se čas od času neporovnával s jinými lidmi ve svém okolí. Napadají ho přitom někdy podivné myšlenky a nejednou by si přál, aby byl chytřejší, hezčí či šikovnější. Občas dokonce upadá do rozpaků a zmocňují se ho pochybnosti a pocity méněcennosti. Většinou zbytečně. Každý by se měl smířit s tím, jaký je, a když ne, měl by se cílevědomě snažit stojaté vody svého nitra změnit.

Pokud se v této oblasti chcete o sobě něco dozvědět, vyplňte poctivě následující test.

1. Myslíte si, že na lidi ve svém okolí nestačíte?

a) ano	1
b) neuvažuji o tom	3
c) naopak	4
d) občas o tom přemýšlím	2

2. Ve společnosti se někomu daří bavit všechny hosty:

a) máte na něho upřímný vztek	2
b) litujete, že to nedokážete i vy	3
c) se zájmem ho sledujete	4
d) snažíte se ho nějak shodit	1

3. Když se ve společnosti hovoří o fyzických nedostatcích, které se nějak dotýkají i vás:

a) je vám nepříjemně	2
b) začnete danou osobu nenávidět	3
c) odejdete	1
d) nevztahujete to na sebe	4

4. Které části těla nejčastěji pozorujete v zrcadle?

a) ty, na které jste pyšní	2
b) svoje vady	1
c) celou postavu	3
d) vyhýbáte se tomu vůbec	4

5. Vidíte-li přitažlivou osobu opačného pohlaví, napadne vás:
- a) škoda, že nevypadám lépe 3
 - b) nemám velké šance 2
 - c) raději se o nic nepokusím 1
 - d) vyzkouším své štěstí 4
6. V létě u řeky nebo na koupališti, když jste v plavkách:
- a) nemáte problémy 4
 - b) držíte se stranou 2
 - c) nemyslíte na to 3
 - d) doslova trpíte 1
7. Jste-li ve společnosti úspěšnějších a vzdělanějších osob:
- a) imponuje vám to 4
 - b) snažíte se na sebe neupozorňovat 2
 - c) pociťujete rozpaky 1
 - d) pokoušíte se dát rovněž něco k lepšímu 3
8. Objeví-li se ve vašem okolí někdo, kdo sklízí všeobecný obdiv:
- a) žárlíte na něho 2
 - b) závidíte mu 1
 - c) pokusíte se spřátelit 3
 - d) cítíte se vedle něho příjemně 4
9. O svých nedostatcích hovoříte sami:
- a) jen s tím, komu důvěřujete 3
 - b) jen s někým, kdo je jako vy 2
 - c) takovým hovorům se vyhýbáte 1
 - d) nemáte v tomto směru zábrany 4
10. Potkáte-li někoho s handicapem:
- a) cítíte s ním 3
 - b) rádi byste mu pomohli 4
 - c) ignorujete jej 1
 - d) zvedne vám to sebevědomí 2

VYHODNOCENÍ:

Do 20 bodů: Buďte rádi, že jste takoví, jací jste. Nemáte důvody se nějak trápít. Sympatické je, že většinou zůstáváte sami sebou a nesnažíte se předstírat, že jste lepší nebo chytřejší.

21–30 bodů: Až pochopíte, že ideální lidé neexistují, bude vám lépe. Na rozdíl od těch fyzických se duševní kvality na první

pohled poznat nedají. Nemůžete oceňovat lidi jen podle vzhledu. Dokážete si získat dost široké sympatie a je zbytečné trápit se nedokonalostí svého zevnějšku. Milý úsměv a vtipný komentář vám zjednájí patřičné sympatie i obdiv opačného pohlaví.

Více než 30 bodů: Rozpaky a komplexy rozhodně netrpíte! Jen všeobecně přijímané normy slušného chování vám brání, abyste o svých kvalitách hovořili častěji a s odpovídajícím důrazem. Pravda je, že své přednosti dokážete vynikajícím způsobem uplatňovat a obrátě zakrývat případné nedostatky. Protože si nepřipouštíte, že by byl někdo lepší než vy, nemáte nikomu co závidět.

Pokud je hodnocení jiné, než byste si přáli, nebuďte smutní. Jde spíše o „test pro volnou chvíli“. V každém případě se jím však můžete nechat inspirovat k zamyšlení, jak je tomu s vaší zdravou sebejistotou a v jakých životních situacích ji můžete přiměřeně rozvíjet. Nebude tedy na škodu, když se ještě jednou k otázkám a odpovědím vrátíte.

(Test podle Lauster, 1993)